

חגיגה ג

חוץ מחרש שוטה וקטן כו'.

הבהרה: קטני חרש דומיא דשוטה וקטן, מה שוטה וקטן - דלאו בני דעה, אף חרש - דלאו בר דעה הוא. וקא משמע לן כדתנן: **חרש שדיברו חכמים בכל מקום - שאינו שומע ואינו מדבר.** הא מדבר ואינו שומע, שומע ואינו מדבר - חייב. קושי על ההבהרה:

מדבר ואינו שומע, שומע ואינו מדבר	הבהרה ממשנתינו	ברייתא
	חייב	פטור

תירוץ (קריאה חדשה למשנה): אמר רבינא ואיתימא רבא: חסורי מיחסרה, והכי קתני: **הכל חייבין בראייה ובשמחה, חוץ מחרש המדבר ואינו שומע, שומע ואינו מדבר, שפטור מן הראייה.** ואף על פי שפטור מן הראייה - חייב בשמחה. ואת שאינו לא שומע ולא מדבר, ושוטה וקטן - פטור אף מן השמחה, הואיל ופטורים מכל מצות האמורות בתורה.

חיזוק מברייתא: תניא נמי הכי:

הכל	חרש המדבר ואינו שומע שומע ואינו מדבר	ואת שאינו לא שומע ולא מדבר, ושוטה וקטן
ראייה	פטורין	פטורין
שמחה	חייב	

קושי על התירוץ: מאי שנא לענין ראייה דפטירי, ומאי שנא לענין שמחה דמחייבי?
תירוץ: לענין ראייה גמר **ראיה** מהקהל, דכתיב **הקהל את הצע האנשים והנשים והטף** וכתיב **בבא כל ישראל לראות.**
שאלה: והתם מנלן?

תשובה: דכתיב **למנוח ימנו וימנו ימנו**, ותניא:
למנוח ימנו - פרט למדבר ואינו שומע,
למנוח ימנו - פרט לשומע ואינו מדבר.

קושי על הדרשה: למימרא דכי לא משתעי לא גמר? והא הנהו תרי אילמי דהוו בשבבותיה דרבי, בני בריתיה דרבי יוחנן בן גודגדא, ואמרי לה בני אחתיה דרבי יוחנן, דכל אימת דהוה עייל רבי לבי מדרשא הוו עיילי ויתבי קמייהו, ומניידי ברישיהו ומרחשין שפוותיהו. ובעי רבי רחמי עליהו ואיתסו, ואשתכח דהוו גמירי הלכתא וספרא וספרי וכולה תלמודא!
תירוץ: אמר מר זוטרא: קרי ביה **למנוח ימנו**.

חיזוק לתירוץ: רב אשי אמר: ודאי **למנוח ימנו** הוא, דאי סלקא דעתך **למנוח ימנו** וכיון דלא משתעי לא גמר, וכיון דלא שמע לא גמר - האי מ**למנוח ימנו** נפקא! אלא ודאי **למנוח ימנו** הוא.

פסוקים בהקהל - דברים פרק לא

(יא) **בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלהיך במקום אשר יבחר יתקרא את התורה הזאת נצדך כל ישראל באזניהם:**

(יב) **הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרד אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויזכרו את ה' אלהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת:**
(יג) **ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלהיכם כל הימים אשר אתם חיים על האדמה אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה:**

עוד מי שפטור: אמר רבי תנחום: חרש באזנו אחת פטור מן הראיה, שנאמר **באזניהם.**

קושי: והאי **באזניהם** מבעי ליה: באזניהם דכולהו ישראל!

תירוץ: ההוא מ**נצדך כל ישראל** נפקא.

קושי על התירוץ: אי מ**נצדך כל ישראל** הוה אמינא: אף על גב דלא שמעי, כתב רחמנא **באזניהם** - והוא דשמעי!

תירוץ: ההוא מ**למנוח ימנו** נפקא.

עוד מי שפטור: אמר רבי תנחום: חגור ברגלו אחת - פטור מן הראיה, שנאמר **רָאִיתָ**.

קושי: והא **רָאִיתָ** מבעי ליה פרט לבעלי קבין!

תירוץ: ההוא מ**פְּעָמִית** נפקא. דתניא: **פְּעָמִית**, **אֵין פְּעָמִים אֵלָא רַגְלִים**, וכן הוא אומר **תִּרְאֶסְנָה**

רָאִיתָ רָאִיתָ אֲנִי פְּעָמִי דָּאִיתָ וְאֹמַר מַה יִּפּוּ פְּעָמִיךָ בְּנִצְלִיתָ בֵּת נְדִיבָה.

דרשה אחרת על הפסוק שמצוטט בברייתא: דרש רבא: מאי דכתיב **מַה יִּפּוּ פְּעָמִיךָ**

בְּנִצְלִיתָ בֵּת נְדִיבָה - כמה נאין רגליהן של ישראל בשעה שעולין לרגל, **בֵּת נְדִיבָה** - בתו של

אברהם אבינו שנקרא **נְדִיבָה**, שנאמר **נְדִיבֵי צִמְיָה נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם**. אלהי

אברהם ולא אלהי יצחק ויעקב? אלא: אלהי אברהם שהיה תחילה לגרים.

מאתר הדרן והרבנית מישל כהן פרבר

• hadran.org.il •